HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

14 iunie 2011 *

În cauza C-196/09,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Camera de recurs a Școlilor Europene, prin decizia din 25 mai 2009, primită de Curte la 29 mai 2009, în procedura

Paul Miles și alții

împotriva

Școlilor Europene,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, președinți de cameră, domnii A. Borg Barthet, M. Ilešič (raportor), J. Malenovský, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen și T. von Danwitz, judecători,

* Limba de procedură: franceza.

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 iunie 2010,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Miles și alții, de S. Orlandi și J.-N. Louis, avocats;

— pentru Școlile Europene, de M. Gillet, avocat;

— pentru Comisia Europeană, de doamna B. Eggers și de domnul J.-P. Keppenne, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 decembrie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 18 TFUE, 45 TFUE și 267 TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între 137 de profesori detașați la Școlile Europene de către Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Școlile Europene, în ceea ce privește, pe de o parte, refuzul acestor școli de a proceda, pentru perioada anterioară datei de 1 iulie 2008, la ajustarea remunerațiilor ca urmare a deprecierii lirei sterline și, pe de altă parte, modul de calcul aplicabil de la acea dată pentru ajustarea remunerațiilor în funcție de fluctuațiile cursului de schimb al altor monede decât euro.

Cadrul juridic

Convenția privind definirea statutului Școlilor Europene

3 Școlile Europene au fost fondate în temeiul a două instrumente, și anume, pe de o parte, Statutul Școlilor Europene, semnat la Luxemburg la 12 aprilie 1957 (*Recueil des traités des Nations Unies*, vol. 443, p. 129), și, pe de altă parte, Protocolul privind înființarea Școlilor Europene întocmit prin referire la Statutul Școlilor Europene, semnat la Luxemburg la 13 aprilie 1962 (*Recueil des traités des Nations Unies*, vol. 752, p. 267).

4 Aceste două convenții au fost înlocuite la 21 iunie 1994 de Convenția privind definirea statutului Școlilor Europene (JO L 212, p. 3, Ediție specială, 16/vol. 1, p. 16, denumită în continuare „Convenția Școlilor Europene"), care a intrat în vigoare la 1 octombrie 2002 și constituie instrumentul aplicabil în prezent. Spre deosebire de instrumentele originare, la care erau părți doar statele membre, Convenția Școlilor Europene a fost încheiată și de Comunitățile Europene, care au fost abilitate în acest sens prin Decizia 94/557/CE, Euratom a Consiliului din 17 iunie 1994 de autorizare a Comunității Europene și a Comunității Europene a Energiei Atomice să semneze și să încheie Convenția privind definirea statutului Școlilor Europene (JO L 212, p. 1, Ediție specială, 16/vol. 1, p. 14).

5 Primele patru considerente ale Convenției Școlilor Europene prevăd:

„întrucât, pentru educarea în comun a copiilor personalului Comunităților Europene în vederea bunei funcționări a instituțiilor europene, începând cu anul 1957 s-au înființat unități speciale de învățământ, denumite «Școli Europene»;

întrucât Comunitățile Europene se preocupă de asigurarea educării în comun a acestor copii și, în acest scop, contribuie la bugetul Școlilor Europene;

întrucât sistemul Școlilor Europene este un sistem *sui generis*; întrucât el constituie o formă de cooperare atât între statele membre, cât și între acestea și Comunitățile Europene, recunoscându-se în totalitate responsabilitatea statelor membre în ceea ce privește conținutul procesului de învățământ, organizarea sistemului educațional propriu, precum și diversitatea culturală și lingvistică;

întrucât:

[...]

— trebuie să se asigure protecție juridică adecvată împotriva actelor Consiliului superior sau ale Consiliilor de administrație, atât pentru personalul didactic, cât și pentru alte persoane aflate sub incidența actelor respective; în acest sens, este necesară înființarea unei Camere de recurs căreia să i se confere competențe strict definite;

— competența Camerei de recurs nu aduce atingere competențelor naționale în ceea ce privește răspunderea civilă și penală".

6 Potrivit articolului 7 din Convenția Școlilor Europene, Camera de recurs a Școlilor Europene (denumită în continuare „Camera de recurs") este, împreună cu Consiliul superior, Secretarul general și Consiliul inspectorilor, unul dintre organele comune tuturor școlilor.

7 În conformitate cu articolul 26 din Convenția Școlilor Europene, „Curtea de Justiție a Comunităților Europene are competența exclusivă de a hotărî în litigiile dintre părțile contractante cu privire la interpretarea și aplicarea prezentei convenții și care nu au putut fi soluționate de către Consiliul superior".

8 Articolul 27 din Convenția Școlilor Europene prevede:

„(1) Prin prezenta se înființează o Cameră de recurs.

(2) Camera de recurs este competentă exclusiv de a hotărî în primă și în ultimă instanță, după epuizarea căii administrative, cu privire la [orice] litigiu referitor la aplicarea prezentei convenții persoanelor prevăzute de aceasta, cu excepția personalului administrativ și auxiliar, precum și cu privire la legalitatea oricărui act contestat întemeiat pe convenție sau pe normele stabilite în temeiul acesteia și care vatămă aceste persoane, adoptat în ceea ce le privește de către Consiliul superior sau de către Consiliul de administrație al școlii în exercitarea atribuțiilor care le sunt conferite prin prezenta convenție. În cazul în care litigiile au caracter pecuniar, Camera de recurs are plenitudine de jurisdicție.

Condițiile și normele de aplicare privitoare la aceste proceduri se stabilesc, după caz, prin statutul personalului didactic, prin regimul aplicabil profesorilor cu normă redusă sau prin regulamentul general al Școlilor Europene.

(3) Camera de recurs este formată din personalități care oferă toate garanțiile de independență și care posedă competențe juridice recunoscute.

Numai persoanele de pe lista întocmită de Curtea de Justiție a Comunităților Europene pot fi numite în calitate de membri ai Camerei de recurs.

(4) Consiliul superior, hotărând în unanimitate, adoptă statutul Camerei de recurs.

Statutul stabilește numărul membrilor Camerei de recurs, procedura de numire a acestora de către Consiliul superior, durata mandatului și regimul pecuniar aplicabil acestora. Statutul stabilește modul de funcționare a Camerei de recurs.

(5) Camera de recurs își adoptă regulamentul de procedură, care conține toate măsurile necesare pentru aplicarea statutului.

Regulamentul de procedură trebuie aprobat în unanimitate de către Consiliul superior.

(6) Hotărârile Camerei de recurs sunt obligatorii pentru părți și, în caz de neexecutare, acestea sunt puse în executare de către autoritățile competente ale statelor membre, în conformitate cu legislațiile naționale respective.

(7) Celelalte litigii în care Școlile Europene sunt parte sunt de competența instanțelor naționale. În special, competența acestora în materie de răspundere civilă și penală nu este afectată de prezentul articol."

Statutul Camerei de recurs a Școlilor Europene

9 Articolul 1 din Statutul Camerei de recurs a Școlilor Europene prevede:

„(1) Camera de recurs [...] este constituită din șase membri numiți pentru o perioadă de cinci ani.

(2) Consiliul superior, hotărând cu majoritate de două treimi din membrii săi, îi desemnează de pe lista întocmită în acest scop de Curtea de Justiție a Comunităților Europene.

(3) Mandatul acestora poate fi reînnoit prin tacită reconducțiune pentru aceeași durată, afară de cazul în care a fost adoptată o decizie contrară de Consiliul superior, hotărând cu majoritate de două treimi din membrii săi.

[...]"

10 În conformitate cu articolul 3 din acest statut, „membrii Camerei de recurs nu pot exercita pe durata mandatului lor nicio activitate politică sau administrativă și nicio activitate profesională incompatibilă cu obligația lor de independență și de imparțialitate".

11 Articolul 5 din statutul menționat prevede că un „membru al Camerei de recurs nu poate fi înlăturat din funcție, cu excepția cazului în care ceilalți membri, reuniți în sesiune plenară, decid, cu majoritate de două treimi dintre membrii în funcție, că acesta nu mai corespunde condițiilor cerute".

12 Articolul 15 din același statut prevede:

„[...]

(2) Niciun membru nu poate participa la examinarea unei cauze în care este personal interesat sau în care a intervenit anterior fie ca agent sau consilier al unei părți sau al unei persoane având un interes în cauză, fie ca membru al unei instanțe sau al unei comisii de anchetă sau cu orice alt titlu.

(3) Dacă un membru se consideră incompatibil pentru unul dintre aceste motive sau pentru un motiv special, îl informează pe președintele Camerei de recurs care îi încuviințează să nu participe la judecată și, dacă este cazul, asigură înlocuirea sa de către un alt membru.

(4) Dacă președintele Camerei de recurs sau al secției apreciază că există o cauză de incompatibilitate în persoana unui membru, confruntă punctul său de vedere cu cel al persoanei respective; în caz de dezacord, se pronunță Camera sau secția. După ascultarea membrului respectiv, Camera sau secția deliberează și votează fără ca acesta să fie prezent. În cazul în care completul de judecată constată incompatibilitatea, președintele Camerei de recurs procedează eventual la înlocuirea sa."

Statutul personalului detașat al Școlilor Europene

13 Statutul personalului detașat al Școlilor Europene (denumit în continuare „Statutul personalului detașat") este adoptat de Consiliul superior în temeiul competenței care îi este conferită în această privință de Convenția Școlilor Europene.

14 În versiunea aplicabilă din luna octombrie 2004 până la 30 iunie 2008, articolul 49 din Statutul personalului detașat prevedea:

„(1) În condițiile stabilite în prezentul capitol și doar dacă nu există dispoziții contrare exprese, membrul personalului are dreptul la remunerația corespunzătoare postului pe care îl ocupă și treptei corespunzătoare de salarizare pentru acest post, astfel cum este stabilită în anexa III la prezentul statut.

(2) (a) Autoritățile naționale competente plătesc personalului retribuția națională care i se cuvine și comunică directorului școlii sumele plătite, specificând toate elementele luate în considerare pentru calculul acestei retribuții, inclusiv reținerile obligatorii privind asigurările sociale și impozitele.

(b) Școala plătește diferența dintre remunerația prevăzută în prezentul statut și contravaloarea tuturor retribuțiilor naționale, minus reținerile obligatorii privind asigurările sociale.

Contravaloarea este convertită în moneda țării în care membrul personalului își desfășoară activitatea, pe baza cursului de schimb folosit pentru salariile funcționarilor Comunităților Europene.

În cazul în care contravaloarea este superioară remunerației prevăzute în prezentul statut pentru un an calendaristic, diferența dintre cele două sume rămâne membrului personalului în cauză.

[...]"

15 Comentariul la articolul 49 alineatul (2) litera (b) din Statutul personalului detașat preciza:

„Dispozițiile Statutului funcționarilor comunitari prevăd adoptarea drept curs de referință, pentru celelalte monede decât euro, a cursului bugetar în vigoare la data de 1 iulie a anului respectiv. Tocmai această rată de referință este utilizată pentru conversia în euro a salariilor."

16 În luna octombrie 2008, Consiliul superior a decis să modifice, începând cu 1 iulie 2008, articolul 49 alineatul (2) litera (b) din Statutul personalului detașat, inserând, între cel de al doilea și cel de al treilea paragraf ale acestei dispoziții, următorul paragraf:

„Aceste rate de schimb vor fi comparate cu ratele de schimb lunare în vigoare pentru execuția bugetară. În cazul în care există o diferență de minimum 5 % în cazul uneia sau mai multor monede în raport cu ratele de schimb utilizate până atunci, se va proceda la o rectificare începând cu luna respectivă. Dacă pragul declanșator nu va fi atins, ratele de schimb vor fi actualizate cel târziu după șase luni."

17 În temeiul articolului 79 din Statutul personalului detașat, deciziile în domeniul administrativ și pecuniar pot face obiectul unei contestații administrative în fața Secretarului general. Împotriva deciziei explicite sau implicite de respingere adoptate de acesta, se poate formula o acțiune contencioasă în conformitate cu articolul 80 din statutul menționat, al cărui alineat (1) prevede:

„Camera de recurs are competența exclusivă în primă și ultimă instanță pentru a statua asupra oricărui litigiu dintre organele de conducere ale școlilor și membrii personalului în privința legalității unui act care îi lezează. Atunci când un asemenea litigiu prezintă caracter pecuniar, Camera de recurs are o competență de fond."

18 În temeiul articolului 86 din Statutul personalului detașat, „interpretarea articolelor din prezentul statut similare articolelor din Statutul funcționarilor comunitari se face potrivit criteriilor aplicate de Comisie".

Acțiunea principală și întrebările preliminare

19 Domnul Miles, precum și ceilalți 136 de reclamanți din cauza principală sunt profesori detașați de Regatul Unit la una dintre Școlile Europene. În conformitate cu articolul 49 din Statutul personalului detașat, aceștia primesc, pe de o parte, retribuțiile naționale plătite de autoritățile Regatului Unit și, pe de altă parte, o sumă suplimentară, egală cu diferența dintre remunerația prevăzută de acest statut și contravaloarea tuturor retribuțiilor naționale, minus reținerile obligatorii privind asigurările sociale, care este plătită de Școala Europeană (denumită în continuare „suma suplimentară europeană").

20 Pentru perioada cuprinsă între 1 iulie 2007 și 30 iunie 2008, suma suplimentară europeană a fost stabilită – în temeiul articolului 49 alineatul (2) litera (b) din Statutul personalului detașat în versiunea aplicabilă în acea perioadă – prin calcularea diferenței dintre, pe de o parte, remunerația prevăzută de acest statut și, pe de altă parte, contravaloarea ansamblului retribuțiilor naționale exprimate în lire sterline și convertite pe baza cursului bugetar practicat de Comunitatea Europeană la 1 iulie 2007.

21 Din luna octombrie 2007, lira sterlină a suferit o importantă depreciere. Aceasta din urmă nu a fost totuși luată în considerare pentru calculul sumei suplimentare europene a reclamanților din cauza principală înainte de 1 iulie 2008, rata de schimb aplicată pentru salariile funcționarilor Comunităților Europene, la care trimite dispoziția menționată, nefiind adaptată decât o dată pe an.

22 Domnul Miles și ceilalți reclamanți din acțiunea principală au formulat, între 15 aprilie și 20 mai 2008, contestații administrative în fața Secretarului general al Școlilor Europene, solicitând ca rata de conversie a lirei sterline să fie revizuită și ca sumele

suplimentare europene să fie recalculate cu începere din luna noiembrie 2007. Întrucât aceste acțiuni au fost implicit respinse de Secretarul general, reclamanții din cauza principală au introdus, la 15 decembrie 2008 și, respectiv, la 9 ianuarie 2009, acțiuni în anulare în fața Camerei de recurs, solicitând, pe de altă parte, despăgubiri pentru perioada cuprinsă între luna noiembrie 2007 și luna iunie 2008. În acest cadru, reclamanții din cauza principală au invocat printre altele, pe cale de excepție, nelegalitatea articolului 49 alineatul (2) litera (b) din Statutul personalului detașat în considerarea articolelor 12 CE și 39 CE.

23 În luna octombrie 2008, Consiliul superior al Școlilor Europene a modificat articolul 49 alineatul (2) litera (b) din Statutul personalului detașat pentru ca rata de conversie să poată fi revizuită într-o manieră mai flexibilă în caz de variații semnificative ale cursului monedelor statelor membre din afara zonei euro. Intrarea în vigoare a acestei modificări a fost fixată la 1 iulie 2008, pentru motivul că o aplicare retroactivă ar fi generat costuri importante și ar fi implicat ca membrilor personalului detașați de statele membre ale căror monedă cunoscuse o apreciere să li se fi solicitat rambursarea sumei suplimentare europene excedentare percepute.

24 Camera de recurs relevă că sistemul juridic al Școlilor Europene este un sistem *sui generis* care se distinge atât de cel al Comunităților, cât și de cel al Uniunii Europene, precum și de cel al statelor membre, realizând totodată o formă de cooperare între acestea. Ea precizează că se poate deduce din aceasta că, deși instrumentele naționale sau internaționale la care Școlile Europene nu sunt ele însele părți nu pot angaja din punct de vedere juridic aceste școli ca atare, principiile fundamentale care sunt conținute în aceste instrumente sau la care se referă acestea, din moment ce sunt în mod comun admise atât în ordinea juridică a Uniunii, cât și în cea a statelor membre, trebuie cel puțin să servească drept referință pentru acțiunea organelor acestor școli.

În plus, normele dreptului Uniunii la care trimit tocmai textele adoptate în aplicarea Convenției Școlilor Europene ar fi direct aplicabile în cadrul sistemului acestor școli.

25 Camera de recurs constată că, în aceste condiții, reclamanții din cauza principală au calitatea de a invoca, pe cale de excepție, nelegalitatea articolului 49 alineatul (2) litera (b) din Statutul personalului detașat în considerarea articolelor 12 CE și 39 CE.

26 Camera de recurs arată că, în mod expres, Convenția Școlilor Europene prevede doar că Curtea este competentă să se pronunțe asupra litigiilor dintre părțile contractante. Cu toate acestea, s-ar pune problema dacă, pentru interpretarea și aplicarea principiilor dreptului Uniunii susceptibile a fi invocate în fața sa, precum și ale normelor acestui drept la care fac trimitere dispozițiile adoptate în aplicarea acestei convenții, Camera de recurs, deși aparține unui sistem *sui generis* distinct atât de cel al Comunității, cât și de cel al statelor membre, poate fi privită ca o instanță care intră în domeniul de aplicare al articolului 234 CE.

27 Camera de recurs subliniază, în acest context, că a fost instituită printr-o convenție care privește exclusiv Comunitatea și statele sale membre, pentru a asigura o protecție jurisdicțională uniformă în domeniul competențelor care i-au fost încredințate. Această convenție ar prevedea, de altfel, că hotărârile sale trebuie, dacă este necesar, să fie puse în executare de către autoritățile competente ale statelor membre și că litigiile care nu țin de competența sa sunt supuse competenței instanțelor naționale. Ar fi, prin urmare, paradoxal ca numai acestea din urmă să poată adresa Curții întrebări în cadrul unui litigiu privind Școlile Europene. În sfârșit, posibilitatea Camerei de recurs de a adresa întrebări preliminare Curții ar corespunde obiectivului vizat la articolul 234 CE, care constă în salvgardarea interpretării uniforme a dreptului Uniunii.

28 În ceea ce privește problema dacă articolul 49 alineatul (2) litera (b) din Statutul personalului detașat este compatibil cu articolele 12 CE și 39 CE, Camera de recurs consideră că răspunsul care trebuie dat la aceasta prezintă o anumită dificultate. Ea relevă că, din moment ce dispoziția în litigiu nu a fost modificată decât cu începere de la 1 iulie 2008, adică după 8 luni de la puternica depreciere constatată a lirei sterline, profesorii detașați de Regatul Unit ar fi fost astfel dezavantajați în ceea ce privește calculul remunerației lor anterioare acestei date. Împrejurarea că profesori detașați de alte state membre au fost avantajați de absența ajustării remunerațiilor anterior acestei date în considerarea aprecierii monedei acestor state ar putea cu atât mai puțin să justifice poziția Școlilor Europene, cu cât a avut ca efect agravarea inegalității de tratament existente între profesorii respectivi. Potrivit Camerei de recurs, o asemenea situație pare nu numai contrară principiului egalității de tratament și nediscriminării pentru motive de cetățenie, ci pare și de natură să constituie un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor.

29 În aceste condiții, Camera de recurs a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 234 [CE] trebuie interpretat în sensul că o instanță precum Camera de recurs, instituită prin articolul 27 din [Convenția Școlilor Europene], intră în domeniul său de aplicare și, din moment ce aceasta statuează în ultimă instanță, este obligată să sesizeze Curtea de Justiție?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolele 12 [CE] și 39 [CE] trebuie interpretate în sensul că se opun aplicării unui sistem de remunerare precum cel existent în cadrul Școlilor Europene, în măsura în care acest sistem, deși

se referă în mod expres la sistemul care se aplică funcționarilor comunitari, nu permite să se ia în considerare în totalitate, inclusiv în mod retroactiv, deprecierea unei monede care antrenează o pierdere a puterii de cumpărare pentru profesorii detașați de autoritățile statului membru în cauză?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, o diferență de situație precum cea constatată între, pe de o parte, profesorii detașați la Școli Europene, a căror remunerare este asigurată atât de autoritățile lor naționale, cât și de Școala Europeană în cadrul căreia predau, și, pe de altă parte, funcționarii Comunității Europene, a căror remunerare este asigurată exclusiv de aceasta, poate justifica, în lumina principiilor cuprinse în articolele citate anterior și deși Statutul personalului detașat la Școlile Europene se referă în mod expres la Statutul funcționarilor comunitari, ca respectivele rate de schimb reținute pentru a asigura menținerea unei puteri de cumpărare echivalente să nu fie aceleași?"

Cu privire la competența Curții

Observațiile prezentate Curții

30 Reclamanții din cauza principală, precum și Comisia apreciază că Curtea este competentă să se pronunțe asupra unei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare care îi este prezentată de Camera de recurs și că aceasta din urmă este nu numai abilitată să sesizeze Curtea cu o trimitere preliminară în aplicarea articolului 234 al treilea paragraf CE, ci este obligată să o sesizeze pe aceasta cu o asemenea trimitere. În schimb,

Școlile Europene au opinia contrară și propun, în consecință, să se răspundă în sens negativ la prima întrebare.

31 Reclamanții din cauza principală și Comisia afirmă că Camera de recurs îndeplinește toate criteriile utilizate pentru calificarea unui organism drept „instanță" în sensul articolului 234 CE, astfel cum au fost stabilite de jurisprudența Curții. Astfel, Camera de recurs ar fi instituită prin lege, ar fi stabilită cu caracter permanent, membrii săi ar oferi toate garanțiile de independență, jurisdicția sa ar avea un caracter obligatoriu, ar aplica norme de drept, precum și o procedură analoagă celei urmate în fața instanțelor ordinare și care ar respecta principiul contradictorialității. Comisia adaugă că Camera de recurs exercită, în speță, o funcție jurisdicțională pronunțându-se asupra unui litigiu care opune reclamanții din cauza principală Școlilor Europene în calitatea lor de angajator.

32 Reclamanții din cauza principală și Comisia consideră că, deși Camera de recurs nu ține direct de un stat membru în particular, ea trebuie asimilată „unei instanțe dintr-un stat membru" în sensul articolului 234 CE. Astfel, Curtea ar fi admis deja, în Hotărârea din 4 noiembrie 1997, Parfums Christian Dior (C-337/95, Rec., p. I-6013, punctele 20-26), că o instanță comună mai multor state membre poate să îi adreseze întrebări preliminare. Ea ar fi întemeiat această soluție pe o interpretare teleologică a articolului 234 CE, ținând cont de obiectivul de salvgardare a uniformității de interpretare a dreptului Uniunii aflat la baza acestei dispoziții. Această soluție ar trebui să își găsească aplicarea și în ceea ce privește Camera de recurs, care ar trebui să fie considerată ca fiind o instanță comună tuturor statelor membre și Uniunii și care ar fi chemată să aplice dreptul Uniunii ca și instanțele naționale. A permite Camerei de recurs, atunci când trebuie să interpreteze normele de drept al Uniunii, să sesizeze Curtea cu o trimitere preliminară ar corespunde în special obiectivului care constă în salvgardarea interpretării uniforme a dreptului menționat.

33 Comisia admite că, desigur, nu orice instanță internațională poate sesiza Curtea cu o trimitere preliminară doar pentru motivul că aplică norme ale dreptului Uniunii. În speță totuși ar fi vorba de cazul particular al unei instanțe comune tuturor statelor membre care se substituie instanțelor naționale, care ar fi fost competente în lipsa acesteia. Reclamanții din cauza principală arată că nu poate fi acceptat ca statele membre să se sustragă obligațiilor care decurg din tratate prin încheierea Convenției Școlilor Europene, care, pe de altă parte, nu ar urmări în mod vădit restrângerea domeniului de aplicare al dreptului Uniunii.

34 Comisia și reclamanții din cauza principală consideră că, în măsura în care Uniunea este parte la Convenția Școlilor Europene, aceasta din urmă, precum și tot dreptul care derivă din aceasta fac integral parte din dreptul Uniunii. Reclamanții menționați deduc din aceasta că Curtea este competentă să se pronunțe cu titlu preliminar, atât asupra acestei convenții, cât și asupra Statutului personalului detașat.

35 Școlile Europene apreciază că reiese din articolul 27 din Convenția Școlilor Europene că Camera de recurs este o instanță. Totuși, nu ar fi vorba, evident, de o instanță națională. Deși Curtea a putut extinde, în special în Hotărârea Parfums Christian Dior, citată anterior, noțiunea de instanță națională la Cour de justice du Benelux, aceasta s-ar datora faptului că există, în materie de proprietate intelectuală, o reglementare a Uniunii. Or, Statutul personalului detașat ar putea fi considerat nu ca o materie pentru care există o reglementare a Uniunii, ci doar ca expresia abandonării competențelor statelor membre în favoarea organelor Școlilor Europene pentru ca acestea din urmă să își organizeze raporturile cu profesorii puși la dispoziția lor. În plus, sesizarea Cour de justice du Benelux în materie de mărci ar constitui un incident survenit în procedurile pendinte la instanțele naționale, în timp ce între funcția jurisdicțională exercitată de Camera de recurs și cea exercitată de instanțele naționale

nu există nicio legătură. Simpla împrejurare că *exequatur*-ul deciziilor Camerei de recurs poate fi solicitat instanțelor naționale ar fi, în această privință, fără relevanță.

36 Școlile Europene consideră că legăturile, desigur strânse, pe care le întreține cu Uniunea nu sunt suficiente pentru a face să se considere Statutul personalului detașat ca aparținând dreptului Uniunii. Deși rezultă din jurisprudența Camerei de recurs că principiile egalității de tratament și liberei circulații a lucrătorilor sunt principii fundamentale cărora organele Școlilor Europene, inclusiv Camera de recurs, trebuie să li se conformeze, nu s-ar putea totuși deduce din aceasta că textele de reglementare adoptate de Consiliul superior al Școlilor Europene trebuie să fie asimilate dreptului Uniunii. Problemele care se pun ar interesa doar raporturile dintre Școlile Europene și personalul lor detașat, fără să existe o legătură directă cu dreptul Uniunii. În aceste condiții, Curtea ar fi necompetentă să răspundă la o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Camera de recurs în absența unei legături suficiente cu acest drept.

Aprecierea Curții

37 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, pentru a aprecia dacă organul de trimitere are caracterul unei „instanțe" în sensul articolului 267 TFUE, aspect care ține doar de dreptul Uniunii, Curtea ia în considerare un ansamblu de elemente, precum originea legală a organului, caracterul său permanent, caracterul obligatoriu al competenței sale, natura contradictorie a procedurii, aplicarea de către organ a normelor de drept, precum și independența acestuia (a se vedea în special Hotărârea din 17 septembrie 1997, Dorsch Consult, C-54/96, Rec., p. I-4961, punctul 23, Hotărârea din 31 mai 2005, Syfait și alții, C-53/03, Rec., p. I-4609, punctul 29, Hotărârea din 14 iunie 2007, Häupl, C-246/05, Rep., p. I-4673, punctul 16, precum și Hotărârea din 22 decembrie 2010, Koller, C-118/09, Rep., p. I-13627, punctul 22).

38 Deși Camera de recurs îndeplinește, astfel cum au arătat toate persoanele interesate care au intervenit în prezenta cauză, toate aceste condiții și trebuie, în consecință, să fie calificată drept „instanță" în sensul articolului 267 TFUE, trebuie totuși subliniat că textul acestei dispoziții face referire la ipoteza „unei instanțe dintr-un stat membru".

39 Or, se impune a constata că Camera de recurs nu provine „dintr-un stat membru", ci ține de Școlile Europene, care constituie, după cum arată primul și al treilea considerent al Convenției Școlilor Europene, un sistem „*sui generis*", care realizează prin intermediul unui acord internațional o formă de cooperare între statele membre și între acestea și Uniune pentru a asigura, în vederea bunei funcționări a instituțiilor europene, educarea în comun a copiilor personalului din aceste instituții.

40 Desigur, Curtea a statuat la punctul 21 din Hotărârea Parfums Christian Dior, citată anterior, invocată de reclamanți și de Comisie, că nu există niciun motiv valabil care ar justifica faptul ca o instanță comună mai multor state membre, precum Cour de justice du Benelux, să nu poată adresa întrebări preliminare Curții precum instanțele care aparțin de fiecare dintre aceste state membre.

41 Cu toate acestea, Camera de recurs nu constituie o asemenea instanță comună mai multor state membre, comparabilă cu Cour de justice du Benelux. Astfel, în timp ce, pe de o parte, aceasta din urmă are sarcina de a asigura uniformitatea în aplicarea normelor juridice comune celor trei state Benelux și, pe de altă parte, procedura în fața sa constituie un incident în procedurile pendinte la instanțele naționale la capătul căruia este stabilită interpretarea definitivă a normelor juridice comune Benelux (a se vedea Hotărârea Parfums Christian Dior, citată anterior, punctul 22), Camera de recurs nu prezintă asemenea legături cu sistemele jurisdicționale ale statelor membre.

42 În plus, deși Camera de recurs a fost creată de ansamblul statelor membre, precum și de către Uniune, totuși aceasta constituie un organ al unei organizații internaționale care, în pofida legăturilor funcționale pe care le are cu Uniunea, rămâne formal distinctă de aceasta și de statele membre.

43 În aceste condiții, simplul fapt că Camera de recurs este ținută să aplice principiile generale ale dreptului Uniunii în cazul în care este sesizată cu un litigiu nu este suficient pentru ca această Cameră să se încadreze în noțiunea „instanță dintr-un stat membru" și, prin urmare, în domeniul de aplicare al articolului 267 TFUE.

44 Reclamanții din cauza principală și Comisia apreciază totuși că posibilitatea și chiar obligația Camerei de recurs de a sesiza Curtea în cadrul unui asemenea litigiu este indispensabilă pentru a se asigura interpretarea uniformă a principiilor menționate, precum și respectarea efectivă a drepturilor pe care profesorii detașați le deduc din acestea.

45 În această privință, se impune a releva că, deși o evoluție, în sensul de la punctul precedent, a sistemului de protecție jurisdicțională stabilit de Convenția Școlilor Europene trebuie, desigur, avută în vedere, revine statelor membre competența de a reforma sistemul actualmente în vigoare (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 25 iulie 2002, Unión de Pequeños Agricultores/Consiliul, C-50/00 P, Rec., p. I-6677, punctele 44 și 45).

46 Rezultă din tot ceea ce precedă că Curtea nu este competentă să răspundă la o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare care provine de la Camera de recurs a Școlilor Europene.

Cu privire la cheltuielile de judecată

47 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu este competentă să răspundă la o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare care provine de la Camera de recurs a Școlilor Europene.

Semnături